

Særnnummer
2007

Fregatten PEDER SKRAMS Venner

Særnnummer

**Palle i den kolde krig.
Venneforeningens Blad**

Fregatten
PEDER SKRAMS
Venner

Venneforeningens blad

Chefredaktør og ansvarshavende:

Kommandørkaptajn Leif Rostgaard Sørensen

Redaktion:

Peter Lindstrøm og Jens Møller.

Grafisk konsulent: Finn Hillmose.

Eftertryk er tilladt med tydelig kildeangivelse.

ISSN: 1603-5933

Særunummer

Palle Kruse har skrevet ikke mindre end 10 artikler om sin tid i Søværnet, disse 10 artikler er her samlet i et særunummer af Venneforeningens blad.

Det har være en fornøjelse at Redigerer disse artikler og man kan kun beundre Palle Kruse For hans gode hukommelse.

Med venlig hilsen
Peter Lindstrøm.

Forord.

Bagsværd 14 september 2007

Til Peder Skrams Venner m. fl.

Det var simpelthen pragtfuldt at være 17 år, rødhåret og iført Søværnets smarte matrostøj. Således følte jeg det, og de 3,5 år jeg var ved Søværnet, hører til nogle af mine kæreste minder.

Jeg er født den 24. oktober 1942, og er altså et krigsbarn. Min mor var 28 år gammel og havde været gift med min far i 7 år, så det må have noget at gøre med mørklægningen. Vi var mange der startede i 1. a på Ellebjerg skole i 1949, helt nøjagtigt 37. Og så var der for øvrigt 11 førsteklasse og skolen var endnu ikke færdig.!

Min fritid blev ikke tilbragt med lektier, det var alt for kedeligt når man nu havde hele Sydhavnen i København lige uden for sit dørtrin. Jeg drømte om at sejle jorden rundt, og voksede op til lugten af rådne fisk og tjære.

Efterhånden blev jeg 16 år og fik en udmærket realeksamen. De fleste af mine skolekammerater læste videre til student og nogle kom i lære på et eller andet kedeligt kontor. Min mor og far var lige blevet skilt og pengene var små, så en dag fortalte jeg min mor at nu var hendes bekymringer med hensyn til mad og tøj til mig ovre, jeg havde meldt mig som mathelev ved Søværnet. Hun blev ikke helt så begejstret som jeg havde håbet, men accepterede efterhånden tanken.

Nu skulle man jo tro at Søværnet ville tage imod en frisk ung fyr som mig med kyshånd, men nej. Som barn sørgede hr. Hitler for at vi ikke fik vitaminer og ordentlig mad, så jeg fik gentagne mellemørebetændelser med næsten døvhed på det ene øre til følge. Endvidere døde jeg engang på Rådhuspladsen i en ambulance undervejs til hospitalet med laryngitis. Der kan I bare se! Som en uønsket bivirkning kan jeg en

del latinske navne for sygdomme. Laryngitis er strubehovedbetændelse, og jeg har for resten også haft meningitis og stivkrampe.

Desværre var jeg ærlig nok til at nævne det på sessionen, så de ville kun have mig hvis der kunne fremskaffes en lægeerklæring på at der ikke var nogen mén efter ovennævnte sygdomme. Den skaffede jeg heldigvis let.

Det var noget sværere da audiologen med min høreprøve i hånden glædestrålende fortalte mig at jeg garanteret slap for at blive soldat. Nå, det viste sig at være en gammel bekendt fra min barndoms talrige høreprøver på Blegdamshospitalet. Her var det en fordel at være rødhåret, for det var på håret at hun huskede mig. Høreprøven blev forfalsket, og jeg blev ansat.

Resten er historie, som i kan læse i Venneforeningens blad, "Fregatten Peder Skrams Venner", hvor Peter Lindstrøm med mild overtalelse lokkede mig til at sætte nogle af historierne på print.

Jeg har aldrig presset nogle af mine 3 døtre til en studentereksamen, idet jeg jo er et levende bevis på at man godt kan have succes uden.

Personligt synes jeg at de 3,5 år ved søværnet har givet mig meget mere og det er kun ærgerligt at nogle vægter en eksamen højere, men det bunder efter min mening mest i bare misundelse.

Palle Kruse

Stamnr. 439230

Skibsnr. Auderød 7373

Skibsnr. Hjælperen 73

Math Tele 621

OVKS Tele 454

73 det betyder " Venlige hilsener" på radioamatørsprog!

Palle OZ9MM

Palle i den kolde krig 1.

Af Palle Kruse

Mine børn løber skrigende bort når jeg fortæller historier fra min vilde og våde ungdom i søværnet. Da denne artikel jo først skal læses før man smider bladet bort har jeg måske fundet et mere lydhørt publikum her.

Mange landes forsvar antog og antager stadig unge mænd og kvinder der blot er fyldt 16 år. Det danske Søværn var ingen undtagelse, og en tidlig morgen den 17 september 1959 befandt jeg mig foran porten til Holmen sammen med ca.: 50 andre unge mænd.

Nu vil jeg springe soldaterhistorierne fra Auderød ekserserskole og tiden på radioskolen over og gemme dem til en anden gang. 1 år senere var jeg uddannet som radiotelegrafist eller radiomath, begge udtryk blev brugt i flæng. Chefen for radioskolen Bonde, var samtidig ansvarlig for at besætte stillingerne som telegrafist. Nr. 1 og 2 på holdet kunne ikke selv vælge, de var selvskrevne til at være på HJÆLPEREN, flådens grimteste skib, depotskib for, og kommunikationscenter for 11te motortorpedobådseskadre.

HJÆLPEREN

Lige et par ord om disse motortorpedobåde. Under 2den verdenskrig, som i 1959 stadig ikke var så længe siden, bortførte tyskerne den danske flåde og det der var tilbage sænkede danskerne selv den 29 august 1943. Tilbage var der kun et par små minestrygere der undslap til Sverige, så efter krigen havde Danmark et kæmpe behov for flåde fartøjer. Det var derfor naturligt at tyskerne leverede det stjålne tilbage, men der var næsten ikke noget tilbage at tage af. Af alle Kriegsmarines mange skibe var det undervandsbådene og "Schnellboote" der kunne opvise de største successer.

Undervandsbådene var næsten udraderede, men rundt omkring fandt man efterhånden ca: 25 motortorpedobåde, hvoraf det lykkedes danskerne at få ca: 18 stk. gjort sejklare. Alle som har set filmen " Sømand i Knibe"

è

kan huske disse khakifarvede ca. 100 tons tunge og 30m lange træbåde. Bådene var med den tids målestok nogle formidable krigsmaskiner. Farten var mere en 40 knob, det er ca: 75 km/timen. Våbnene var 2 stk. 53,3 cm torpedoer af den kendte tyske type, og et stk. 40mm og en 20mm kanon, fortrinsvis til luftforsvar. Da telegrafist nr. 1 og 2 som sagt ikke selv kunne vælge tjenestested lykkedes det ved snedig planlægning, eller måske var det bare skæbnen, at blive nr. 4 på mit hold og jeg kunne selv vælge tjenestested. Jeg valgte MOBA, søværnets mobile base for disse motortorpedobåde, og derved et 8-16 job på land og meget lidt at lave. Men paradiset varer ikke ved, og efter kun 6 ugers tjeneste blev der sat en brat stopper for denne luksustilværelse da et par telegrafister på HJÆLPEREN smølede med et P signal, og mig og min makker Leif Mardov, grønært kaldet på grund af sin størrelse fik 1 time til finde alt vort udstyr og pakke det i køjesækken og påmønstre HJÆLPEREN.

Hjælperens topfart var 12 knob, og dens hemmelige våben var dens flade bund og lave dybdegang.

Nu fulgte et år med hårdt arbejde, idet der var for få telegrafister til den enorme signalmængde der flød gennem dens meget lille radiostation. Det var dobbeltvagter og meget ofte 20 timer eller mere i træk på pinden. Dertil kom evig søsyge idet radiostationen var højeste punkt på skibet der på grund af den flade bund rullede sindsygt eller bankede pæle bare der var lidt havvej. Så efter at have fundet sig i at MTB gutterne altid kom i havn længe, ja meget længe før os, så der ingen øl eller jomfruer var tilbage når vi endelig kom i havn lykkedes det mig at få min egen MTB, er "RAVNEN".

P560 RAVNEN
foto Palle Kruse.

Vi var 2 telegrafister om bord. Som oftest var det en oversergent der var stationsleder, og så en math som telegrafist. Jeg var kun math men blev stationsleder da jeg var den ældste. Gulvpladsen på radiostationen var lidt mindre end en alminde-

è

lig seng. Man sov i soveposer med inderpose af kameluld og en lagenpose. Køjen var en 2 etagers der blev slået op af skottet når man ikke sov. Den bestod af en kraftig aluminiumsrørssramme hvorpå der var udsændt en lærredssengebund som man lagde sin sovepose på. Egentlig en ganske god seng, der var bare ikke nok køjer til alle 23 mand ombord, idet der kun var 14 faste køjer. Resten måtte sove på "flyvebrædder" , det vil sige løse køjer der blev hængt op hvor der var plads, og de sidste 3-4 stykker sov på dørken eller under bordet. Der var kun koldt vand om bord, som man selv måtte pumpe ud af hanen. Maden fik man på HJÆLPEREN eller i land på MOBA eller slet ikke. Måske var der nogen der prøvede at tænde op under det lille oliefyrede komfur der var i en lille kabys, som Dirch Passer ikke kunne være i. Det krævede at man havde noget mad at varme. Måske lagde man ind til Sejerø og handlede lidt der eller man forgreb sig på nødprovianten, der forresten var af en bedre standard end det vi fik til daglig. Inden man fyrede op skulle man huske at sætte skorstensrøret fast oppe på dækket. Nogle gange ville komfuret ikke

tænde i første forsøg, og i andet forsøg sprang det nærmest i luften og det løse skorstensrør hoppede udenbords hvis man havde glemt at fastgøre sikkerhedskæden. Når man sejlede havde dem der var på broen alt det tøj på de kunne finde, omvendt så var der 40 grader på radiostationen, så jeg gik i undertrøje, drejlsbukser og sandaler. Maskinfolkene havde det noget varmere. Når båden kammede over, det vil sige sejlede op af en bølge og så faldt ned i bølgedalen på den anden side, sagde min radio som en stær, idet modtageren ikke kunne holde frekvensen under den voldsomme belastning. Men det vænnede man sig til. Ligeledes vænnede man sig til søsygen, duften af dieseludstødning og råddent bundvand. Måske var disse afsavn grunden til at MTB folkene ofte gik rigeligt hårdt til den når de kom i land. Man behøvede ikke altid selv at købe sin øl, det skete ofte at jeg blev budt på en øl når folk så at der stod motortorpedobåd i mit huebånd. Jeg kan fortælle meget mere men der er ikke mere plads i bladet siger Peter, så måske en anden gang....

Palle Kruse, MHTERA 621

Palle i den kolde krig 2.

Af Palle Kruse

Som jeg nævnte i en tidligere artikel var de motortorpedobåde som det Danske Søværn havde fra ca.: 1949 til ca.: 1966 arvegods fra den tyske Kriegsmarine anno 1945.

Rent våbenteknisk skulle man tro at de var håbløst forældede. Torpedoen havde som våben vist sig at have både svage og stærke sider. I 2den verdenskrig blev den som oftest brugt til at sænke ubevæbnede transportfartøjer, men sænkningen af det Engelske slagskib "ROYAL OAK" den 14 oktober 1939 med torpedoer fra en tysk ubåd ført af Kaptajnløjtnant Prien satte en skræk i livet på alle kaptajner på større krigsskibe. En enkelt lille torpedo på kun 1536 kg og en længde af 7,2 meter havde bragt Englands stolthed til bunds. Danskerne tilføjede få, men væsentlige våben, så som radar og IFF, samt en servostyring med tilhørende sigtesøjle til 40mm kanonen.

IFF er et system der viser hvem vi er på et radarbillede, når vi bliver spurgt med den rigtige kode. Sigtesøjlen til torpedoskydningen med tilhørende mål kalkulator var stort set uændret den oprindelige Tyske. Som for-

svar mod flyangreb havde vi kun denne 40mm AA og en beholder med kunstig tåge, samt den lille 20mm kanon på for-dækket. NATO,s strategi i de år var at man skulle forhindre alle krigsskibe fra Warzavapagten i at komme ud af Østersøen i til-fælde af krig. Her skulle Danmark så bidrage med sine mo-tortorpedobåde. Det paradoksa-le i denne situation set med Russernes øjne var nok at i hele 2den verdenskrig forhindrede de samme tyske motor-topedobåde hele den russiske sortehavsflåde i at spille nogen som helst rolle. De blev i deres flådebase, og hver gang de stak snuden ud fik de en ordentlig en på øjet af disse MTB,ere som fuldstændigt beherskede Sorte-havet.

Nu kan man jo med stille ef-tertanke se at det lykkedes for Danskerne at holde dem i Østersøen. Den taktik vi brugte var at angribe i ly af mørket og dårligt vejr. Man skal ind på un-der 1000m afstand af et mål for at have en rimelig chance for at ramme. Man må lige huske at sø til sø missiler endnu ikke e

eksisterede. Et skib kunne forsvare sig mod MTB angreb med sine små kanoner. d.v.s. 12,7 mm til 40mm. Større kanoner var ubrugelige mod disse små og hurtige mål. Det er svært at ramme i mørke og man angreb næsten altid i flok, så der var rimelige chancer for at få sat en torpedotræffer ind. Radarstyrede kanoner fandtes, men ikke i større antal.

Dagligdagen ombord gik med at indøve denne taktik. Endeløse skydninger med øvelsestorpedoer, d.v.s. uden sprængstof, mod egne skibe der agerede mål, eller mod moderskibet HJÆLPEREN. Torpedoen blev så sat til at gå dybere end målet og man kunne så observere kølvandsstriben fra torpedoen og melde om træffere eller forbie-re. En torpedo kostede 270 000 kr. så når man havde skudt den af sted med 45 knob satte man efter den og håbede på at den stoppede som den var indstillet til. Så gik torpedoen i overfladen hvor den lå og flød i lodret stilling med snuden op. Snuden var malet orangerød og forsynet med 2 øjer hvor man kunne fastgøre en line.

Der var også en lille blikdåse med skosværte og karbid som brød i brand ved kontakt med

luftens ilt. Så udsendte den en orangerød flamme og en fane af sort røg i ca. 20 min. Så kunne man altid finde den. En gang gik en træffer for højt i vandet, så i stedet for at passere under HJÆLPEREN landede den på maven af kokken der lå og sov i køjen. Den sad fast i siden på skibet med den forreste del inde på kokkens mave, hvor karbiden stak ild i overkøjen. Nå så fik de også trænet havarirulle, og der var ingen diskussion om at det var en træffer. Når man havde fanget torpedoen igen bugserede man den til genopfyldning med luft, vand, og petroleum på moderskibet som havde en lille kran til at hejse den ombord med.

Besøg på torpedostation KONGSØRE.

Hvis ikke HJÆLPEREN var med, kørte man MOBA, den mobile bases kranvogn og værksteds-vogn ombord på et landgangs-fartøj, som så måtte optræ-

de som moderskib. Når man havde afleveret torpedoen fik man udleveret en refill der blev lagt i en vugge på sidedækket. Så måtte torpedogasten og hjælpere hale den ind i torpedorøret, så man var klar til næste skud.

Nu er det sådan at i det særlige sprog man har i Søværnet er "TORPEDOHØNS" øgenavn for lopper. På RAVNEN var det torpedogasten der kløede sig først, så de små dyr har helt sikkert en forkærlighed for torpedogaster. Først var det dem der boede nede agter der kløede sig og måtte pudre sig med loppepulver, men efterhånden bredte skidtet sig også til os midtskibs, og da selv chefen blev bidt måtte der gøres noget. Det er simpelthen et helvede at have lopper på et skib!

Vi blev sat i karantæne for enden af kajen, med afspærringer og bevæbnede vagtposter. Maden kom i spande på små vogne med hjul der under stor bevågenhed og hånende tilråb blev skubbet med en bådshage til den kom inden for rækkevidde. Vi blev udfriet af vore pinsler af en NATO-øvelse. Hele besætningen med chefen i spidsen blev marcheret op til Søværnets kaserne hvor vi blev

afluset under tilsyn af hele det samlede lægekorps. Vores tøj blev indsamlet og sendt til gasning. Båden blev bugseret væk og pakket ind i en kæmpe presenning og gasset. Vi fik udleveret 1 sæt arbejdstøj hver og så afsted i en gasstinkende båd på 22 timers øvelse, hvor vi nær var frosset ihjel, idet vi ikke havde noget søkluns. Nå, jeg fik et signal om at vort tøj var kommet til Rødvig, (nyvasket og strøget). Vi klappede til kaj kl. 1900 og havde godt nok undret os lidt over at der var en lastbil der havde losset et bjerg af kul midt på kajgaden. Da vi opdagede at det var vores tøj der havde ligget der i en stor våd dyng, som hele eftermiddagen var blevet pudret med noget hvidt kalkstøv fra kalkbruddet i Fakse overlevede folkene på beklædningsmagasinet kun på grund af den store afstand og vores totale udmattelse.

Jeg var i Søværnet i 3 år og 4 måneder, så fortsættelse følger, hvis redaktøren ellers kan li historien....

Palle Kruse

Palle i den kolde krig 3.

Af Palle Kruse - Fortsat fra forrige nummer...

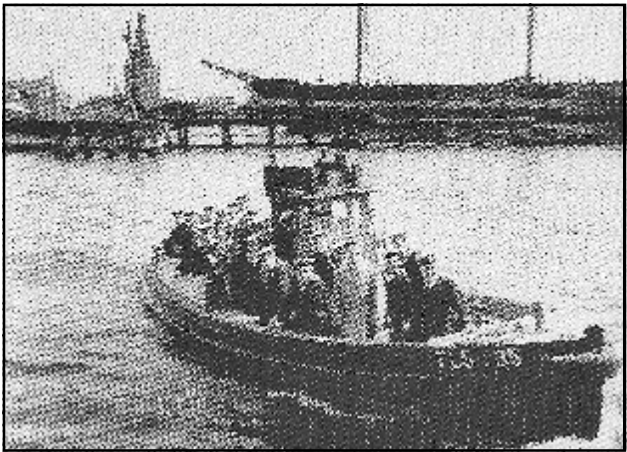
Nu var livet ombord på motortorpedobådene en særlig blanding af højspændt action, og lange døde perioder, hvor bådene lå ved træbroerne på Holmen, og man ikke havde ret meget at lave udover ballade. Mandskabet havde en form for særstatus, som også ubådsfolkene nød godt af. Der skete en skrap form for udvælgelse, dem der ikke kunne klare mosten måtte finde sig et andet job, eller blev bare forflyttet. Jeg led meget af søsyge, så når vi sejlede levede jeg mest af tørt rugbrød, og kold te med lidt sukker. Det var dog ikke undskyldning nok til få en loppe-tjans i land, idet mange led af søsyge og dog passede jobbet alligevel. Der blev ikke talt om det dengang, men der blev ikke set skævt til en hvis man råbte på "UUUlrik", når det gik lidt hårdt for sig.

Som sagt blev der så kompenseret for det hårde liv når man kom i havn. Nogle tog lidt rigeligt for sig af de våde varer. En af dem var -...nå lad os kalde

ham Preben. For at det hele ikke skulle ende op i druk og ballade havde ledelsen fundet på nogle spændende job, såsom rengøring og vagttjeneste, samt vedligeholdelse og reparation. En af de mest dødkedelige og tåbelige ting var at skulle have hundevagten (2400-0400) i marts måned iklædt stortrøje, strikhue og stålhjelm med sele-tøj og en maskinpistol med ordre til at trave op og ned af MTB broen, og passe på at russerne ikke kom og stjal bådene om natten. En sådan nat i marts måned efter en isvinter, hvor der stadig svømmede isflager rundt i havnen, havde jeg vagten.

Når nu folk havde været i land, og rigtig svinet sig til, gjaldt det om at nå det på rekordtid for ikke at miste den sidste "Høne" (den lille motorbåd) der sejlede fra Toldboden til Elefanten , simpelthen den nemmeste måde at komme "hjem" på.

è

"HØNEN" foto fra 1954

Eventuelle forargede bargæster vil nu kunne forstå noget af de blå gutters opførsel, med hensyn til at bælle øl i et sindsygt tempo. Nå, jeg var som sagt lige tiltrådt min vagt og gik op og ned ad broen i skæret fra en 40w lampe for at holde varmen. Jeg kunne se over til Elefanten der var klart oplyst af mange neonrør, og så den sidste "Høne" komme over. En lille håndfuld marinere steg i land, og heriblandt uden tvivl Preben, der var let genkendelig på sin noget vuggende gangart. Han valgte den korteste rute. Vandet på styrbords side og landet på bagbords side. Ind i mellem var der en del pullerter og trosser som han alle sammen faldt over.

Jeg måtte uden at tænke over det være stoppet op i rædsel for pludselig stod vagt-assistenten lige bag mig og sagde højt i mit venstre øre "bare han ikke kommer galt afsted i den brandert", og det gjorde han. Hans hue (Elefant-pessaret kaldet) blæste af og røg i havnen. En ny hue kostede 10kr., en formue dengang i 1961, så Preben hoppede ned på en lillebitte isflage og reddede sin hue, som han tog på og sikrede med elastikken under hagen. Alt mens vandet strømmede ind over den meget lille isflage. Inden vi nåede så meget som at gispe var han sprunget over på en endnu mindre isflage. Nu går det galt sagde vagtassistenten, men den lille isflage var lige under det forreste spring på den yderste MTB,er, og Preben svang sig som en abe op og klatrede hen til skibet, kom ombord tumlede i sin brandert hen til broen, kom op over dækket og ind i plotterrummet hvorfra han faldt ned af lejderen og endte hvor han skulle, nemlig i radiorummet.

è

Vagtassistenten var en flink mand og gik over og puttede ham! Man skal jo passe på sine folk !

Inde på selve kajgaden ligger MTB,ernes lager og administrationsbygning. Den er som alt andet på Holmen, gammel. Vejrhanen i gavlen af bygningen var ikke blevet smurt fornyligt, så når vinden drejede den peb den gudsjammerligt. Det ordnede ham der havde hundevagten 14 dage efter mig.

Han gik amok og tømte hele magasinet på sin MP,er mod vejrhanen, han fik en enkelt træffer ind der stadig kan ses. Derimod så vi aldrig mere noget til gerningsmanden der blev hentet af 4 MP,ere. Efter denne episode steg risikoen for at russerne skulle stjæle hele 11,te Torpedo-bådseskadre væsentlig idet vagtposten ikke mere måtte have skarpe skud i bøssen.

Palle Kruse. ■

Den første danske torpedobåd med selvbevægelige torpedoer var Torpedobaad Nr. 4. Den blev bygget hos Thornycroft i England og ankom til Danmark i 1879.

Skiftede i 1882 navn til HAJEN. I 1894 omdøbt til Torpedobaad af 2. kl. Nr. 2. Udgået af Søværnet i 1916.

Besætningen var på 12 mand, farten var 20,2 knob, displacement 33 tons.

Palle i den kolde krig 4.

Af Palle Kruse - Fortsat fra forrige nummer...

Jeg har tidligere fortalt lidt om tilværelsen ombord på de danske motortorpedobåde i årene omkring ca: 1960. I har hørt om angreb af lopper og om elendig forplejning men kun ganske lidt om det som jeg beskæftigede mig med ombord, nemlig radiokommunikationen. Bådene blev som sagt bygget af tyskerne i årene lige før og under anden verdenskrig. De havde stor succes i krigen og alle flåder efterlignede dem både under krigen og i årene der fulgte. Tænk blot på præsident John F. Kennedy der tjenstgjorde på PT109 i Stillehavet, men det er en helt anden historie.

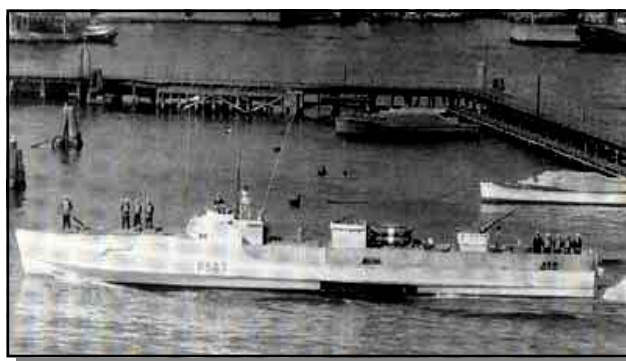
Indtil slutningen af krigen hvor Radar begyndte at blive almindelig, dog kun på ganske få af de tyske MTB'er tumlede man rundt på verdenshavene i dagevis for at finde sit mål. Som noget af det første opgraderede danskerne bådene med radar. Det var en helt banal Engelsk kommerciel Decca 12. Men nu kunne bådene pludselig se helt ud til ca: 40 sømil i alt slags vejr! Det var en formidabel op-

rustning af en teknologisk gammel dame. Radiorummet var i årenes løb også blevet opgraderet som det hedder på nudansk. Kortdistancekommunikationen, d. v. s. ud til ca. 50 km. blev varetaget af 2 stk. amerikanske UHF sæt der blev leveret som våbenhjælp omkring 1950. Modtageren hed AN/URR13 og senderen TED-1 eller TED-7. Modtageren var i et standard 19" rack sammen med senderen. Samlet vægt af 1 sæt ca. 45 kg. Det hele stablet ovenpå hinanden i godt 2m højde. Senderøret var det bekendte 4x150, der var mede godt. Når man havde sejlet i 1 time var temperaturen på radiostationen 40 grader uden at radiatoren var åbnet. Modtagerne var både til krystalstyring, men også med VFO. Det betyder bare en skala med en pil som på en almindelig radio. Almindeligvis brugte man kun VFO'en, som kunne låses fast mekanisk, hvilket var meget nødvendigt. Senderen var krystalstyret, og alle krystallerne, der var udformet som små cylindre, til hver af de ved-

è

tagne frekvenser, ca. 50 stk. var i en papæske med rumadskillelser, næsten som en stor chokoladeæske. Æsken blev opbevaret i et lille pengeskab der var skråt afskåret bagtil så det passede op mod skibssiden og anbragt under operatørbordet. Jeg tabte engang æsken, under et frekvensskift i hårdt vejr, og de sidste krystaller blev aldrig fundet igen. Det var yderst svært at afstemme senderen til en ny frekvens (kanal) selv når man lå i havn. Frekvens-området var fra 225-400 MHz. Antennen var en discone antenne anbragt på et kort rør i henholdsvis styrbord og bagbords side. Der var fjernbetjeningsbokse både i plotter-rummet og på den åbne bro med højttaler og lydstyrke kontrol samt et stik til en almindelig gammel T17 kul-kornsmikrofon. Selve radiosættet var udviklet under anden verdenskrig, og russerne havde også fået et stort antal i våbenhjælp under anden verdenskrig, så de vidste godt hvad vore radioer kunne klare. De var frekvensmoduleret med en båndbredde på ca: 400 KHz, ja - det er rigtig nok. Til gengæld var de temmelig immune overfor jamming.

Langdistance kommunikationen blev varetaget af 2 stk. HF sendere årgang 1939 model Lorentz LO40K39, de var af samme årgang som bådene, men var ikke installeret i dem oprindeligt.

Motortorpedobåden LOMMEN under indpassage på Holmen.

(Foto fra Orlogsmussets arkiv)

Modtagerne var af en lidt nyere model nemlig Philips BX 925a årgang ca: 1955 , vægt 39 kg. Der var 2 stk. Det hele var monteret på kraftige jern med gummi shockmounts, men det forhindrede ikke modtagerne i flytte afstemningen i takt med bølgeakkammerne, så morsesignalerne lød i hvert fald ikke som på radioskolen! Der var 400 volt på morsenøglen og når den blev våd, og det blev den, så fik man stød når man skulle sende. Det blev afhjulpet ved at morse med blyanten der var fastgjort med en snor til den lille slangelampe.

è

Taktikken gik ud på at bådene lå "døde" gemt rundt omkring i Danmark og en enkelt eller 2 Radarstationer havde et samlet billede af alle sømål. Dette billede blev så overført til bådene via en strid strøm af signaler der bare blev ved og blev ved, ofte i mange timer, så den stakels telegrafist fik skrivekrampe, for man kunne ikke bruge skrivemaskine ombord, så alle signaler var med blok-bogstaver printet med blyant og med et stk. kalke gennemslag. Signalerne kom så hurtigt at "gnisten" måtte ha en mand til bringe dem de få skridt op i plottet hvor plotteren med sin røde og blå fedtstift tegnede det hele ind på et stort søkort dækket med plexiglas. Bag ham stod chefen og lurede på det rigtige tidspunkt til at starte båden op og fare ud og slå til. Under alt dette lå båden med stoppede motorer og "gnisten" modtog kun og senderne var slukket og radaren var slukket, altså et helt "radiodødt" skib. Alt dette radio og radargrej kørte på 220 volt vekselstrøm, 115 volt vekselstrøm og 400 volt vekselstrøm. Det blev strømforsynet fra skibets 110 volt jævnstrømsakkumulatorer via

ikke mindre end 5 roterende omformere, der stod over radiatorummet i et 60 cm højt mellemdæk, hvortil der var adgang gennem en lille lem.

Engang LOMMEN sejlede hjem fra Bornholm hvor den ene af de 2 telegrafister, lad os kalde ham Preben, var så træt efter nattens udskejelser at han helt uautoriseret var gået til køjs i sin sovepose, så makkeren måtte sidde på køjekanten og holde radiovagt, gik der ild i en omformer. "Gnisten" opdagede det først da næstkommanderende prøvede at lukke døren op for finde årsagen til røgudviklingen. Der blev så åbnet for lemme og så var det jo meget praktisk at de kunne stå i den nedfældede køje og slukke branden med skumslukkeren. Preben der lå i køjen sov fra det hele og ville ikke tro på det, men havde svært ved at bortforklare et par bukkede ribben og det faktum at ham selv og hans sovepose var helt våde af skummet. Når Preben er blevet tør følger der mere, om redaktøren vil!

Palle Kruse.

Palle i den kolde krig 5

Af Palle Kruse - fortsat fra forrige nummer

Efter at have fortalt om brand om bord, søsyge og andre ube-hageligheder, er det nok på tide af fortælle lidt positivt om hvordan det var at være i motor-torpedobåds-eskadre 11 i begyndelsen af 1960,erne.

Eskadren bestod af ca: 12-16 MTB,ere og et moderskib, HJÆLPEREN, uden tvivl søværnets grimmeste skib til dato, og en mobil base på land, - MOBA kaldet. Vi havde et godt samarbejde med Svenskerne, selv om de var neutrale og ikke medlem af NATO, så uddannede de vore ubådsgaster og bistod på flere andre områder den danske flåde, så vi havde et godt forhold til svenskerne og vise versa. Vi havde dog en fordel som svenskerne misundte os meget, nemlig den nemme adgang til sprut. I må huske på at man kun kunne købe øl og spiritus i spritbolaget og det var dengang rationeret. Måske derfor inviterede den Svenske flådes hjemby Karlskrona 11,te torpedo-bådseskadre på officielt flådebesøg rimeligt ofte. Jeg var dengang på HJÆLPEREN, et større skib med ca. 100 mands besætning.

På et skib af den størrelse var

Depotskibet HJÆLPEREN

Oprindelig amerikansk landgangsfartøj (LSM-500), bygget i Houston, Texas, USA i 1945.

Leveret som det første skib under våbenhjælpsprogrammet (MDAP), sammen med minelæggerne BESKYTTEREN og VINDHUNDEN.

Indgået i Søværnet i 1953.

Udgået august 1974.

Displacement 1.030 tons.

Længde 64,26 meter.

Brede 10,92 meter.

Dybgang for: 2,41m. agter 1,98 m.

Besætning 102 mand

Maskineri: 2 stk. GMC cleveland dieselmotorer 2.880 Hk, 2 skruer.

Aktionsradius 3.500 sømil ved 12 knob.

(kilde www.navalhistory.dk)

der en velfærdsofficer der skulle hjælpe folk med at holde moralen oppe og bl. a. sørge for underholdning. Mardov og jeg var hans hjælpere, så det var os der sørgede for underholdningen.

Vi hentede film på forsvarrets velfærdstjeneste på Bådsmands-gades kaserne og fremviste dem når lejlighed bød sig. Jørgen Mylius spillede popmusik fra radio Merkur og vi rettede på antennerne så vi kunne sende musikken ud over skibets højttalere når det var belejligt.

Vi sørgede også personligt for at underholde besætningen, som f. eks. her under besøget i Karlskrona. De svenske kadetter og andre udvalgte var inviteret til fest i officersmessen med påhæng, d. v. s. deres damer. Der var naturligvis rimeligt med sprut, så svenskerne var meget glade for denne tilbagevendende begivenhed.

Nu er Karlskrona ikke det mest spændende sted for en ung dansk sømand, så mange af besætningen blev ombord denne lørdag. Jeg havde som sædvanligt pralet lidt af min svenske herkomst, så jeg vandt en ekstra vagt som ordonnans ved landgangen.

Surt sjov, men pludselig dukkede den yndigste unge dame op i selskabskjole, det var sommer, så der var ikke for meget af den.

Hun var inviteret til fest med sin gemal, men han var blevet lidt

forsinket, så hun kom alene. Nu var mit job ganske enkelt at følge gæsterne hen af sidedækket og rundt om hjørnet og ind i officers-messen. Ihukommende min anden kasket som medlem af velfærds-udvalget, samt en mindre irritation over at stå på vagt, fulgte jeg damen hen ad sidedækket op af lejderen med den smukkeste udsigt til hendes nydelige ben, hen over dækket, ned af lejderen til hoveddækket, den lejder der fortsatte ned til mandskabets banje, og så tilbage forbi kabysen og ind i officersmessen.

Der kom mange damer ueskortet, og alle fik den store sightseeing tur til udelt nydelse for mandskabet, der sad som en kødrand omkring lugekanten til den nedadgående lejder.

Nå, festen i officersmessen begyndte med spisning og talrige skåler, samt fællessang m. v. Jeg stod stadig ved landgangen og skulle stå der til kl. 22 inden jeg fik fri.

Banjermesteren, en overfenrik, som jeg ellers kendte som en flink og omgængelig fyr kom pludselig drønende ud på sidedækket helt rød i hovedet og overfusede mig med udtryk som, liderlige stodder, sjofle kal,

è

og flere mere ramsaltede udtryk fra hans lange karriere til søs, og det var ikke noget han havde lært på fenrikskolen. Det blev klart for mig at flere af pigerne samstemmende havde fortalt ham at det var et meget stort skib og de havde aldrig fundet officersmessen hvis ikke ham den flinke rødhårede Palle havde hjulpet dem.

Min køjeplads på mathbanjen blev inddraget og jeg fik en køje aller inderst inde på den store 50 mands mandskabsbanje.

Nå pyt, jeg var utrolig populær hos mandskabet.

På genhør.
Palle Kruse,
MHTERA 621

Som den sidste danske torpedomissilbåd af Willemoes-klassen, overgik SEHESTED i år 2000 til Statens Forsvarshistoriske museum. Dermed afsluttedes en lang tradition for at udruste små hurtige både, der kunne levere et solidt anslag mod fjendtlige skibe. SEHESTED er således det sidste danske fartøj, der i lige linje kan føres tilbage til den første danske torpedobåd HAJEN fra 1879.

SEHESTED blev bygget i Frederikshavn og indgik i Søværnet i 1978.

Palle i den kolde krig 6

Af Palle Kruse - MHTERA 621

Egentlig var jeg nok temmelig privilegeret i forhold til mange af mine jævnaldrende. I en alder af 19 år havde jeg aftjent min værnepligt, fået en uddannelse, tjente ca. 1500 kr. /mdl. (prøv selv at regne efter, det var ganske mange penge i 1961), havde fri kost og logi, (ja det med logi, var meget ydmygt, men man behøvede jo ikke altid at sove i sin egen seng !). Mine skolekammerater fra realen var i gang med deres studentereksamen eller de var stadig lærlinge et eller andet sted til en ringe løn. Jeg levede et ganske spændende liv som det følgende vil vise.

Jeg har tidligere omtalt "HJÆLPEREN", flådens grimme skib med en besætning på ca. 100 mand og hjælpe- og støttefartøj for 11.te motortorpedobådseskadre. Topfarten var ikke noget grine ad nemlig kun sølle 12 knob. Jeg var telegrafist sammen med 3, nogle gange 4 andre. Skibet var kommunikationscentral for 11.te torpedobådseskadre der bestod ca. 12-16 Mtb,ere. Eskadrechefen, kontraadmiral Ebbe Wolfhagen var ombord, så der var lidt mere radiotrafik en

blot vejrmedlingen.

Radiostationen var 2 x 4m og spækket med radioer og 1 arkivskab. Der var normalt 2 mand på vagt ad gangen, og derfor 6 timer vagt og 6 timer fri. Vi satte selv tørnen efter behov. Skibets bemandingsreglement var ikke ændret siden Tordenskjolds dage, så vi talte stadig med i dæksvagten (flaggaster m. v.). I starten kunne jeg ikke forstå at vi også skulle gå dæksvagter, men det fik vi heldigvis snart ændret.

Banjermeisteren måtte acceptere at vi sov på alle mulige tidspunkter af døgnet, men selv om søværnet var frygtelig gammeldags, så var personalet på skibene heldigvis temmelig fornuftige mennesker.

Under en NATO-øvelse holdt vi kommunikationen med ca: 40 sejlene enheder plus 2 kommandocentre i land. Det ene var i nærheden af Kiel. Vi måtte ofte videresende deres trafik da de ikke kunne få forbindelse. Det tænkte vi ikke særlig meget over, men vi gjorde det bare.

Øvelsen sluttede og vi ankom til Kiel og havde lige netop sat landgangen da en Tysk Kor-

è

11.te motortorpedobådseskadre, efter ankomsten til Kiel. Billedet viser HJÆLPEREN med MTB'er på siden. Den famøse olietønde ses som en lille sort firkant ved landgangstrappen.

(foto Palle Kruse)

vettenkapitän trak dørforhængen til side og steg ind på radiostationen. Med et kort goddag nik tog han et skridt hen til lugen ud til dækket og begyndte at vride alle håndtagene åbne. Vi stoppede ham og spurgte hvad han skulle, og han svarede at han var inviteret ombord for at se kommunikationscentret. Vi grinede lidt, hvilket ikke rigtig bekom ham, hvorefter vi forklarede ham at han stod lige i det. Han ville ikke tro på os, så vi sendte besked til vores overfenerik, som bekræftede at det han så var alt hvad der var ombord. Så blev ham meget meget flink og inviterede os alle til at besøge "hans" kommunikationscenter i land. Han havde en stor bunker, med kantine og dejligt øl og baderum og smukke lotter

til at passe fjernskriveren og 6 telegrafister på vagt ad gangen. I hans have voksede der store antenner. Vores trafik mængde var 4 gange større end hans ! Vi havde nær aldrig nået dette meget interessante besøg, for inden vi tog af sted skulle Mardov og jeg lige brænde alt vort klassificerede affald, 2 store papiersække med alt det overflødige papir vi have produceret i løbet af 14 dage til søs. Det skulle gøres for der er ikke plads ombord, så vi havde set at der lige neden for enden af kajen stod en anløbet olietønde, og vi antog at den tjente samme formål som vores egen tønde hjemme på Holmen. Vi fyrede op og havde fået brændt den ene sæk da vi blev arresteret og ført bort under højlydte pro-

è

tester, Der hjalp ingen kære mor, vores chef kom og indløste os en ½ time senere. Tønden var noget affald der var blevet smidt kort tid før vi indfandt os, vistnok af nogle Nordmænd. Det var så mit første bekendtskab med den tyske "Ordnung muss sein". De havde en hel lille forbrændingsanstalt til at

brænde klassificeret materiale fandt vi ud af senere.

Næste gang sejler vi gennem Kielerkanalen og holder afskedsmiddag for Svend Åge, hvis ellers redaktøren vil !

Palle Kruse,
MHTERA 621

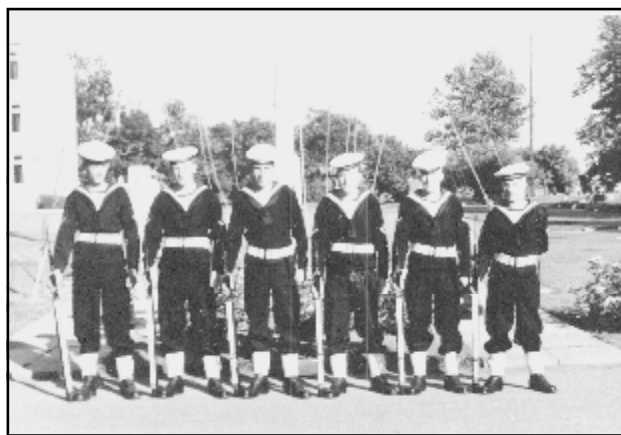
To billeder af HAJEN fra Palle's fotoalbum.

Palle i den kolde krig 7.

Af Palle Kruse - MHTERA 621

Nu kan man godt blive tørstig af at brænde affald og blive arresteret, så Mardov og jeg var godt tørstige da vi endelig steg i land. (Det med at "stige i land" er en aforisme og betyder på marineslang blot at man forlader sit maritime tjenestested). Nu er Kiel en "rigtig" marineby, så der var ikke ret langt fra Kaiserbrügge i flådestationen i Kiel-Holtenau til gaden med værtshusene. Her mødte vi for første gang en lille knejpe med savsmuld på gulvet og en vært med et forklæde der stod ved disken og vaskede glassene op i fuld offentlighed. Så kunne man jo selv se at de var rene!

Det var midt på dagen og solen bagte, så vi bestilte hver en halv liter øl, og fik det serveret i nogle flotte svungne glas med reklame mærke fra Holsten bier på siden og et slebet mærke på kanten, hvor der stod 0,5l., så kunne man selv se om man blev snydt. Vi nød øllet og beundrede de flotte glas. Sådanne glas havde vi jo ikke hjemme i Danmark, i hvert fald ikke der hvor vi plejede at komme!. Vi

nr. 2 fra venstre Palle og yderst til højre.: Mardov, med sine 153 cm, tror jeg ikke engang at han kunne ha et kvartliters ølglas under busseronnen!

blev faktisk så glade for glassene at vi besluttede at stjæle dem når vi havde drukket ud. Det var kun et meget lille værtshus, så værten var alene. Vi snupede hvert vort glas og løb ud af døren mens vi fandt ud at et halvlitersglas ikke kan komme ind under busseronnen. Værten for efter os og vi løb det bedste vi havde lært. Vi vendte os om for at se om han halede ind på os og opdagede at han krykkede af sted på et træben!. Det var ikke pænt gjort af os, og jeg fortryder det den dag i dag. Glasset står dog stadig i min minibar!

Nu er det ikke kun basserne der kan lave lidt løjer, hør kun her. e

Sværdfisken på vej gennem Kielerkanalen.

Dagen efter gik vi gennem Kielerkanalen. 6 motortorpedobåde i kølvandsorden bound for Cuxhaven, der ligger lige ovre på den modsatte side af Elben. Maximal hastigheden i Kielerkanalen er 6 knob og minimal hastigheden for en MTB, er på 1 motor, med mindste omdrejninger er 7 knob, så vi blev delt op i 2 x 3 både med flere hundrede meter mellem hver båd. Kanalen er ikke særlig bred, så der er vigepladser med jævne mellemrum. Nu er en MTB jo ikke særlig bred, så vi kunne passere selv om der var modgående

trafik. Jeg var "dum" nok til være den eneste af bådene der kunne opretholde forbindelsen med moderskibet HJÆLPEREN, så jeg fik lov at holde radiovagt på hele turen og var ikke selv vidne til følgende:

Bådene holdt indbyrdes forbindelse ved hjælp af UHF radioer, der kun rækker lidt længere end ca. 30 km. Cheferne havde mikrofonen og højttaleren på broen og brugte dem flittigt. Den forreste båd rapporterede flittigt om trafikken og om hvad der var at se, så næsten alle

è

besætningerne var på dækket for at nyde turen. Det var officererne på et større Sovjetisk fartøj også. Den forreste båd rapporterede at de blev flittigt fotograferet under passagen, som foregik i nogle få meters afstand.

Chefen på en af de sidste både, som kun var løjtnant, men ikke mindre kedelig af den grund, besluttede at spille russeren et puds. På fordækket af MTB,eren i bagbords side, (den side der ville være nærmest russeren) stod den ene 7m lange piskantenne til HF radioerne. Den blev bukket ned til sidedækket i en stor bue, og på enden blev der sat et sørøverflag, (gad vide hvor de havde det fra!). Enden af antennen blev gjort fast med en flagline med

et slipperstik og ført op til broen. Så kom russeren i sigte og chefen manøvrerede helt tæt på. Den russiske officer fra GRU eller hvad det nu hedder, havde sit store kamera med telelenser klart, og øjnede chancen for et rigtigt scoop. I sin iver bøjede han sig ud over lønningen og knipsede løs. Det gjorde løjtnanten også, og op for sørøverflaget på enden af antennen i en stor fejende bevægelse, der slog kasketten af russeren og nær havde slået ham overbord. Den efterfølgende båd bjergede kasketten, som i lang tid var en anerkendt souvenir i 11.te motortorpedobådsdivision. Gad vide om billederne var gode!

Palle Kruse

Palle i den kolde krig 8.

Af Palle Kruse - MHTERA 621

Jeg lovede sidste gang at ville hjemsende Svend Åge. Inden det sker skal vi lige gennem Kilerkanalen eller som den rettelig hedder "Der Nord Ostsee Kanal". Vi var nået halvvejs da episoden med piratflaget foregik. Derefter sejlede vi roligt (ja ja kun 7 knob) videre til havnen ved slutningen af kanalen nemlig Brunsbuttelkoog, der ligger ved den sidste sluse inden Elben. Derfra videre til Cuxhaven der ligger ved Elbens munding. Cuxhaven er og var en stor Tysk flådebase. Her lå vi udenfor slusen ved nogle broer der følger tidevandet (ca. 4 meter) op og ned, hvilket vi opdagede på den måde at da vi havde været i byen og få en enkelt kop øl, og omkring midnat vendte tilbage til båden var den væk! Utroligt som øl kan påvirke ens syn! Den var simpelthen sunket 4 m. ned med tidevandet og derfor forsvundet ud af syne bag et dige!

Som jeg tidligere har skrevet tjente vi rimeligt godt (min lønningsspose for juli 1962 siger 1170 kr.) og vi havde jo logi og

kost, så der var råd til øl, som i Tyskland var meget billigere end i Danmark, (og meget bedre synes de fleste af os). Der var cirkus og andet gøgl i byen og vi besøgte den store markedsplads. Preben og mig spottede et par piger med kulsort hår og vi præsenterede os på behørig vis, men det viste sig at damerne var Portugisiske og kun kunne Portugisisk. Nu ville de jo det samme som os, så hvor der er en vilje er der også en vej. På en blanding af tegnsprog og fransk/engelsk/spansk lykkedes det at aftale et stævnemøde til om aftenen. Aldrig så snart havde vi sluppet pigerne løs igen før en ung tysker trak mig i ærmet og advarede os mod at møde pigerne. Kun 2 dage før havde en ung tysker fået kniven af pigernes chaperone. Der var ca. 100 unge piger fra Portugal der arbejdede på en fiskefilet fabrik lige uden for byen. De var jo katolske og måtte ikke være uden opsyn, så 2 bredskuldrede brødre til et par af pigerne var ansat med løn til at passe på at pigerne

è

Fra Svend Aage's hjemsendelse (foto: Palle Kruse.)

opførte sig som katolikker. Da det kun var den ene af brødrene der var i spjældet måtte vi nødtvungent brænde pigerne af.

Om lørdagen havde 5 af os gamle telegrafister aftalt at mødes til en fin frokost med alt tilbehør for at fejre hjemsendelsen af Svend Åge. Vi havde fået et bord på et af byens fineste restauranter. Som sædvanligt lykkedes det for Preben at sørge for at vi fik den unge smukke kvindelige tjener til vores bord. Nå, der blev ikke sparet på noget, og efterhånden som

måltidet skred frem og sprutten gled ned blev vi alle noget frimodige i vor omtale af den kvindelige tjeners uomtvistelige fortrin. Ja bagdelen var heller ikke ueffen. Det hele på Dansk naturligvis! Efterhånden som tiden gik, blev hun kønnere og kønnere. Efter en udmærket dessert kom hun tilbage til bordet og spurgte på klingende dansk om vi ville have cognac til kaffen!

Meget hurtigt meget røde ører hele bordet rundt, mens vi alle gravede i hukommelsen efter en eventuel frifindelse. Vi har

nok set temmelig løjerlige ud, for pludselig kunne hun ikke holde minen mere men brast i latter. Det løste lynhurtigt den trykkede stemning. Hun tilgav os alle på stedet og fortalte at hun havde været servitrice i Landskrona i nogle år og derfor havde et indgående kendskab til det danske sprog! Vi nød cigaren og cognacen og fortsatte festen på et kendt diskotek, nå ja det ord var ikke opfundet endnu, men i hvert fald byens bedste dansebule nemlig "Swartzer Katz". Nu havde vi jo lige fået kræset vore ganer, så intet mindre end champagne kunne slukke vores tørst! Efterhånden stod der en lang række tomme champagneflasker i en lige linie ud fra vort bord og ud på dansegulvet, hvor det efterhånden generede de dansende, men vi var jo gode kunder og blev ikke smidt ud før kl. 5 sammen med alle de andre. Her vil jeg gerne indføje en advarsel mod champagne. Den er

lumsk! Nå vor ven Preben førte an i den vaklende kolonne ned mod vores både i havnen. Da vi passerede et lille anlæg med buske og træer lige før havnen kom han stormende tilbage helt hvid i ansigtet stammende at han aldrig aldrig ville røre spiritus mere. Vi greb fat i ham og fik ham beroliget noget, men han påstod at han havde set elefanter, og mente at det var sprutten der havde fået ham til at se syner. Vi grinede lidt og mente at han havde fået sit livs ration så det var nok som det skulle være. Vi slæbte af med ham for at komme ombord, og så fik vi vort livs chok. Der var elefanter, og vi så dem alle sammen, hele 5 stk. fra et cirkus i byen, der var nede for at morgenbade!

Jeg kan kun anbefale elefanter til behandling af alkoholikere. Ja altså de store grå med snabler!

Palle Kruse

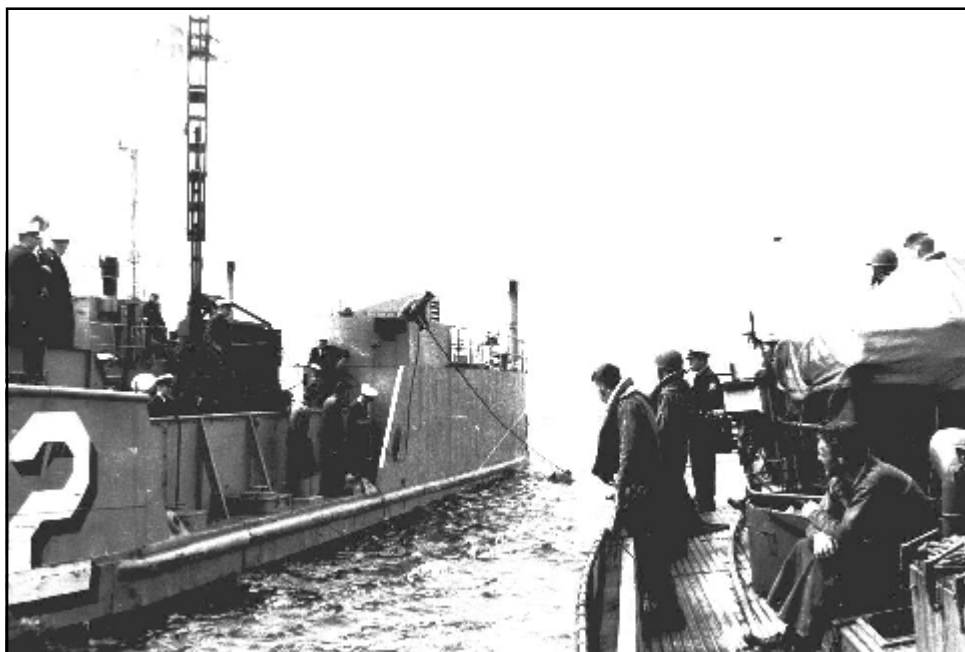

Palle i den kolde krig 9.

Af Palle Kruse - MHTERA 621

Som telegrafist var man en eftertragtet mangelvare i Søværnet i 1960'erne. Støttefartøjet HÆLPEREN, der var kommunikations central og service-skib for motortorpedobådene i 11. torpedobådseskadre skulle af og til grundet alder have nyt beton i bunden. Joh det er rigtigt nok, man reparerede det gamle skib med beton i bunden! Når denne og andre tiltrængte reparationer foregik benyttede man lejligheden til at aktivere MOBA, Søværnets mobile base, for først og fremmest motortorpedobådene. Med MOBA var man ofte langt uden for lands lov og ret. På høje punkter af kysten, hvor radaren havde god udsigt over havet. Så kunne radaren forsyne bådene med et "plot", eller et radarbille-

de, som en landkrabbe vil sige. Dette plot blev overført til motortorpedobådene ved hjælp af radioen. Basen kunne, hvis alle vogne var med også forsyne bådene med nye torpedoer, ammunition, og mad. Basen bestod af nogle store lastbiler, jeg husker navne som REO 6x6 og GM samt nogle Engelske Bedfords med den flade snude og med rattet i den forkerte side. Endvidere en kæmpe stor kranvogn der nødvendigvis var den største. Når jeg ikke var med HÆLPEREN, var jeg med MOBA. Det var sjovt men meget hårdt. Man kunne f. eks. sove i telte eller man sov i radiovognen. Vi havde en 16m gittermast i 4 sektioner med en hjælpemast, som vi rejste og hængte vores HF antenner op på.

MOBA til søs på et landgangsfartøj!

Den brugte torpedo tages ombord for genopladning.

Den var meget skrøbelig, og vi øvede os længe inden vi kunne rejse den uden at den kom ned over hovedet på os. Det gjorde den engang vi prøvede at rejse den på kajen i den nye flådestation Korsør, inden flådestationen var bygget helt færdig. Det var meget dårligt vejr, og vi satte vognene ind i en af bygningerne, der stadig ikke havde fået gavl, men der var trods alt nogen læ for det meget dårlige vejr. Masten rejste vi udenfor på kajen, og nu optræder helten John R. for første gang i denne historie. Han var basemekaniker og telemath. Da masten var nået næsten helt op, tog vinden hårdt fat i den, og den blev vredet skævt. Alle råbte "Timber", og huskede at kikke efter hvilken vej masten faldt inden man begyndte at løbe. John havde også taget bestik, men vinden snød ham, og han blev fanget mellem kajkanten og masten. Der var kun en udvej, han sprang for livet i vandet, og undgik med nød og næppe at få masten over sig. Vi fik reddet ham op, men det tog flere timer inden hans tænder holdt op med at klapre. Der var trods alt også visse fordele. F.eks. var man på time og dagpenge hvis vi ikke havde køkkenet med. Altså man fik et rigeligt beløb udbetalt og måtte så klare sig selv. Det kunne vi også, som følgende historie vil vise. Dengang i 1960 var man langt hjemmefra når man var i Hundested.

En gang var vi ude med OPS afdelingen af MOBA. Kun 4 vogne. 1 radarvogn, 1 radiovogn, 1

kranvogn, og en reparationsvogn, samt en mobil generator af Jeep typen til at hægte bag en af vognene. Vi skulle justere radar og træne kommunikation, og havde slået det hele op på toppen af Spodsbjerg lige ved siden af det lille fyr. Her parkerede vi vognene og forbandt jeepgeneratoren med et meget langt kabel, så den kunne stå langt væk fra vognen, så vi ikke kunne høre larmen. Det må have været sommer, for det havde vi ikke gjort hvis det var vinter, for man skulle ud og finde den i al slags vejr hver 4de time for at fylde benzin på. Vi havde lige fået monteret nogle nye teleskopiske antenner der sad fast monteret på bagenden af radiovognen. Dem skulle vi afprøve. De virkede fint, (i hvert fald om sommeren, men om vinteren kunne man ikke rejse dem og låse dem med forfrosne fingre og små umbrakoskruer!). Fin udsigt ud over Kattegat og kun 1 km. til Hundested Hotel. Et gammelt rødt træ hotel i 2 en halv etage, som siden brændte, og nu er genopført i pæne gule mursten. Vi skulle være der i en uge, og i stedet for at sove i vognen indlogerede vi 8 mand os i hotellet til en favorabel pris. Tjenesten var let og foregik så vidt jeg husker kun om dagen. Logiet inkluderede fuld forplejning, men i folkestuen, og værelserne vi fik var under taget på samme gang som personalet. Det var fint nok til os, og så prisen!

En dag til morgenmaden spurgte over-sergenten tjenestepigen, der var ganske køn, è

om der ikke var corn flakes inkluderet i morgenmaden. Hun sagde at det vidste hun ikke men de kunne jo tale om det. Nu er sådan et gammelt træ hotel jo ikke ligefremt lydisoleret, så om natten kunne vi høre oversergenten "tale" med pigen i værelset ved siden af. Om morgenen kom hun med en stor portion corn flakes med mælk og sukker til oversergenten. Vi andre spurgte om vi ikke også kunne få corn flakes, men hun svarede blot at det kunne vi snakke om bagefter. Om natten kom der igen lyde fra hendes værelse. Næste morgen var der 2 der fik corn flakes. Desværre var vi der kun en uge så jeg nåede ikke at få corn flakes til morgenmad!

Når vi ikke spiste morgenmad eller legede med radar og radio gik vi på druk, som det hed allerede dengang. Der var ikke så mange steder der var underholdning, men man kunne spille skomager pot og få en kop øl på Lynæs kro, ca. 1 kilometer fra Hundested. Lynæs er Hundestedes fiskerihavn, og dengang var der mange fiskekuttere og fiskere, så der var liv og glade dage på Lynæs kro. Vi gik derned den første aften, 6 stk., 4 basemekanikere, d. v. s. mather på langtidskontrakter og bærende jakkeuniform, og så Mardov, grønært kaldet og jeg, den rødhårede Palle. De første par timer gik meget fredeligt med skomagerpot og enkelte øl. Efterhånden blev der fyldt godt op af fiskere der kom lige fra deres kuttere, nogle endog i olietøj med seler. Selv om Sø-

værnet havde gjort en stor indsats med at rydde de danske farvande for miner efter krigen, var der en stor, meget stor fisker i gule olieskindsbukser med seler der var utilfreds med marinens indsats, hvilket han gav højlydt udtryk for. Selv om vi på ingen måde ønskede at yppe kiv, fyrens størrelse taget i betragtning blev det dog efterhånden uundgåeligt. John R., vores lille våde telemath fra uheldet i Korsør, der var ret spinkel og kun lidt større end grønært rejste sig og foreslog at de gik udenfor og ordnede sagerne. Der blev helt stille, både hos fiskerne og hos os, for det var jo meget ulige odds. Nå, inden vi rigtig nåede at reagere var de gået udenfor og der lød et højt skrig og et bump, og så kom John ind af døren igen og foreslog at man ringede efter en ambulance. Fiskerens venner strømmede ud af døren, der lå han på ryggen på fortovet og helt bevidstløs. Vi stirrede alle sammen på den lille John. Jeg har overhovedet ikke rørt ham! Det var der ingen der troede på, men det var sandt. John havde stillet sig med ryggen til en lygtepæl og da fiskerens næve kom flyvende havde han flyttet hovedet lidt og næven lavede et mærke i lygtepælen og den stakkels fyr skreg og besvimede af smerter over brækkede knogler i hånden. Vi havde siden billardbordet helt i fred fremover.

Kærlig hilsen til
John, John, John R., Børge,
Knud og Basse.
Fra Palle Kruse

Palle i den kolde krig 10.

Af Palle Kruse - MHTERA 621

Dagligdag på Holmen

Af ren og skær vane skulle mandskabet gøre rent hver dag i 2 timer umiddelbart efter morgen-mønstringen. De stakels skibe blev derfor slidt op længe før tiden!, Det var i hvert fald et af argumenterne vi brugte for at slippe. Dengang i 60'erne, ja også siden hen smed man ikke de gamle skibe ud. De blev ofte lagt i "Mølpose", d. v. s. holdt i reserve og derfor skulle de være sejlklare selv om der ikke var besætning ombord. Nogle, her tror jeg dog ikke at det var Admiralerne, havde øjensynlig, på trods af slaget på rheden i 1801, der tog os på sengen med en flåde der ikke var udrustet, og så den sørgelige historie med 9 april 1940, hvor vi heller ikke var rustet til tænderne, den bagtanke at hvis fjenden kom, kunne vi lige nå at udruste skibene. Nå, det kan også være at tanken var, at når der var 20 motor-torpedobåde at vælge imellem, så kunne det jo være at det var et af de oplagte man bombede, og derved

kunne man frelse en af de "rigtige".

Da jeg tjenestegjorde på MOBA, Søværnets mobile base, havde vi en nebensgjæft med at holde de oplagte MTB,ere sejlklare. Et sjak på 4-5 mand gik ombord i en af de oplagte både. Det var en temmelig blandet fornøjelse. Alt ombord drev af fugt, og der var bidende koldt, i hvert fald om vinteren. Først måtte man tøj hængelåsen op, med en lighter eller en stump stearinlys. Når man lukkede lugen op og kravlede ned midtskibs lugtede der af 2den verdenskrig. Maskingutten havde det sværeste job. Dieslerne skulle startes med trykluft, og lagerbeholderen var som regel tom. Derfor skulle hjælpedieselen startes så pumpen kunne lave trykluft, min 100 bar. Til det brug havde man hovedakkumulatoren på 110 volt jævnstrøm, men den var ofte flad. Derfor medbragte man en tryk-slange med lynkoblinger i enderne. Bådene lå ofte flere ved siden af eller efter hinanden. Man besøgte derfor de nærliggende både for at finde en med

è

luft. Det kunne være man var heldig, så forbandt man bådene med slangen (der var et luftudtag bag brohuset til det samme). Så prøvede man at tørne en af de 20 cylindrede hovedmotorer med hånden, og satte den i startstilling. Ofte var der kun luft nok til 1 eller 2 forsøg, så man blev vældig skrap til at få motoren i gang ved første forsøg. Man kunne for øvrigt om nødvendigt tage luften fra en torpedo, men dem var der ingen af på de oplagte både. Hvis motoren kom til live var resten som regel nemt. Nu blev der varmt ombord, om ikke andet så i maskinrummet. Der kom strøm på hovedbatteriet og telegrafisten kunne starte sin hovedomformer og lave 220 volt vekselstrøm til nogle af radioerne. De amerikanske UHF radioer kørte på 115 volt 60 Hz. Vekselstrøm og havde deres egen omformer som også skulle startes, men kun hvis der var strøm nok på hovedbatteriet. Når først der kom liv i

radioerne blev der hurtigt varmt i radiatorummet, men man måtte udholde stanken af råddent bundvand blandet med dieseludstødningsgasserne. Jeg kommer til at hoste bare ved mindet!. En gang i mellem tog vi en besætning ombord og lavede en prøvesejlads på Øresund. Jeg tror at det var MUSVÅGEN der havde brækket kølen, og derfor var det en sand fornøjelse når hun "kammede over", for på grund af det med kølen var det lige som at køre i Cadillac, man skulle bare ikke glemme at hovedpumpen skulle køre hele tiden for at følge med det indtrængende vand, og når man stod på broen kunne man tydeligt se at hele skibet snoede og vred sig på grund af den brækkede køl.

Foto: Orlogsmuseets arkiv.

MUSVÅGEN ex T58.

Efter veludført gerning var man jo blevet lidt sulten, og der var tradition blandt telefolkene dengang at man mødtes kl. 10 i Teletutten. Ja det blev den kaldt, men det var kantinen for de civil ansatte telearbejdere og den lå oppe under taget i vestre takkellads bygningen. Her husede Asta , som gjorde sit til at vi ikke sultede ihjel.

(Det er i dag Københavns Marineforenings lokale. Red. Bem.)

Tykke skiver franskbrød med leverpostej og rødbede og en med spegepølse og rå løg og så en bajer eller 2 til at skylle efter med. Således spiste vi ofte. Besætningen på MTB,erene skulle forplejes fra moderskibet HJÆLPEREN, derfor spiste vi alle vore måltider på HJÆLPEREN, hvis hun var der. Det hændte at hun var ude at sejle, eller i dok, så var gode råd dyre. Officielt skulle vi så spise og vaske os på kaserne, men her var der ikke plads, og maden var temmelig dårlig, i hvert fald sammenlignet med HJÆLPEREN. Badeforholdene ordnede vi på den måde at vi meldte os ind i idrætsklubben og bade-de i søværnets gymnastiksals omklædningsrum. Jeg kan her i bakspejlet se at der kun blev gjort meget lidt

for at forpleje os. Men man havde nok heller ikke andre muligheder. Man sov da i hængekøjer på kaserne og ombord havde vi trods alt faste køjer. Der var så overfyldt på kaserne, at hvis man kom som sidste mand og skulle hænge sin køje op, ja, så måtte man stemme ryggen mod væggen og med benene presse hele rækken af sovende lidt væk fra væggen så man kunne sprænge i sin egen køje inden rækken af hængekøjer kom tilbage igen. Man kunne undgå dette hvis man gik ombord på den gamle træ fregat FYEN, der lå som logiskib ved Elefanten.

Her var der temmelig køligt og man kunne træffe rotter, måske derfor var der altid ledig plads her.

Om vinteren, når man ikke sejlede så meget gik vi på alle mulige kurser. Jeg husker specielt et første hjælps kursus, hvor vi havde en indkaldt læge til at undervise os.

Nu havde vi jo alle 6 elever første hjælp 1, 2, 3, så han indså hurtigt at han måtte gribe til noget andet for at holde vor interesse fangen. Hans var gynækolog, et felt hvor man så at sige havde fælles interesser. Da

è

min datter blev født havde jeg god hjælp af den meget specialiserede undervisning vi havde modtaget den ene vinter!

Man kunne også komme ud for stor kunst på Holmen! Når man havde været "i land", som det hedder og kom tilbage til sit skib på Holmen kunne man komme til Holmen ved at sejle med en lille motorbåd eller snarere motorfærge der sejlede i fast rutefart fra Toldboden (det er der Dronningen sejler fra når hun skal ombord på DANNEBROG, det sted med de 2 små grønne otte- kantede ventesale og alle trapperne ned til vandet for enden af Esplanaden). Den lille motorbåd var i virkeligheden flere, men blev altid kaldt for Hønen. Den sejlede om morgenen og om aftenen kontinuerligt og lidt ind i mellem.

Eller man kunne komme over land via Christianshavn og Prinsessegade ind af Værftsbrogaten og videre af Æblealléen gennem hele værftet og ud til Nyholm hvor skibene lå.

Dengang arbejdede der 6000

mand på værftet og de fleste var smede. De havde et sangkor. Når en af smedene havde sølvbryllup holdt man en halv times pause og smedekoret sang Perleporten. Det var en meget forunderlig oplevelse at komme gående kl. 0700 ad en øde hovedvej forbi den store smedie og så høre koret synges. Måske har en vis hr. Møller også fået sin inspiration til en operabygning på Holmen, ved at lytte til smedenes kor!

Alle de gamle bygninger er nu fredede og er taget i brug som f. eks. arkitektskole. Den gamle smedekantine er nu kantine for de studerende og er blevet kraftigt renoveret indvendig, men prøv en kop kaffe med æblekage og husk så at beundre loftet!

Slut for denne gang
Palle Kruse.

Palle Kruse

**Palle på radiovagt i
PEDER SKRAM's radorum.**

Redaktion:
Peter Lindstrøm
og Jens Møller.